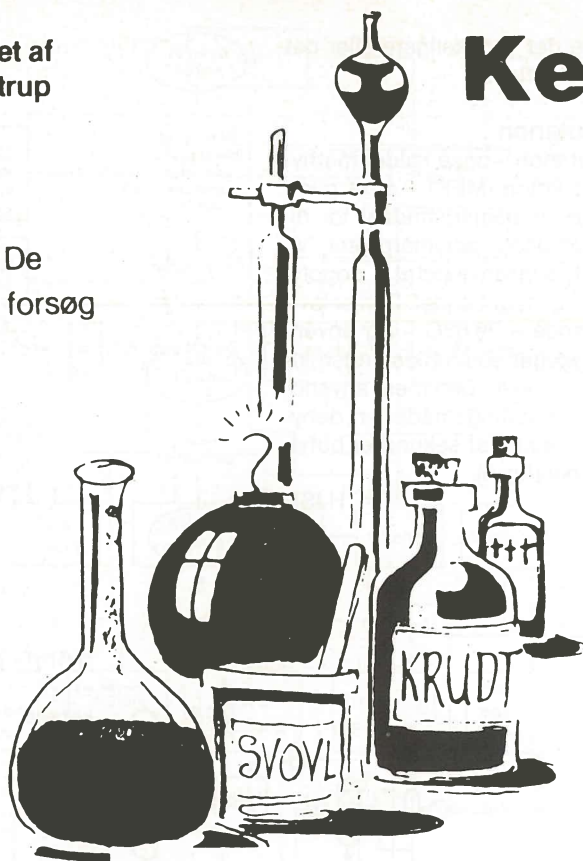

Kender De
et sjovt forsøg

Kemiske småforsøg

Substitutionsprocesser med hexan

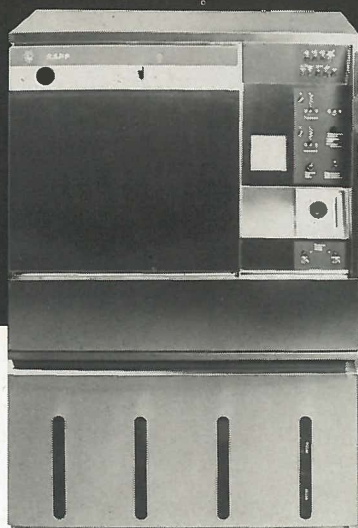
af

J. Pilegaard Hansen, H.C. Jensen &
L. Filskov
Frederikssund Gymnasium

Send det til dansk kemi,
Gladsaxevej 87, 2860 Søborg.

Opvaskemaskiner

Rapp
R125

Rapp opvaskeautomater til laboratorieartikler, medicinske utensilier og instrumenter leveres i 7 grundmodeller, alle udført i rustfrit stål med hulkortprogramgiver. Stort udvalg i dysekurve m.v. Til sterilt arbejde anbefales kurve med dobbelt dysesystem for direkte sluts skyl med destilleret vand.

MARIELUNDVEJ 36
2730 HERLEV
TELEFON 02-91 75 11

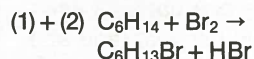
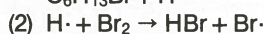
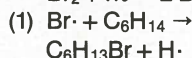
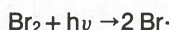
Buch & Holm A/S

Pædagogiske overvejelser:

Det beskrevne forsøg giver mulighed for at illustrere flere velkendte begreber fra gymnasiet kemiundervisning: Substitutionsprocesser (fotokemisk, nukleofil), to-trins syntese af en alkohol samt polaritetens betydning for stoffers blandbarhed og enkle kvalitative analyser. De to sidste som et kemisk værktøj for de to første.

Teori:

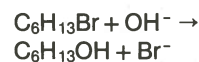
Når brom, Br_2 , opløses i hexan, C_6H_{14} , vil en kraftig belysning forårsage en fotokemisk substitutionsproces:

Tilføres Br_2 fra bromvand vil det give anledning til to væskefaser: Vandfase og hexanfase.

Substitutionsproduktet, $\text{C}_6\text{H}_{13}\text{Br}$, vil opløses i hexanfassen, mens det sure biprodukt, HBr , vil opløses i vandfasen, hvor det kan påvises med indikatorpapir og sølvnitrat-opløsning.

Tilsættes en basisk opløsning til hexanfassen, vil der foregå en nukleofil substitutionsproces:

Forbruget af OH^- øger surhedsgraden (kan påvises med indikator) og frigørelsen af Br^- kan påvises med sølvnitrat-opløsning.

Fremgangsmåde:

Til ca. 10 mL mættet bromvand i et stort reagensglas sættes ca. 10 mL hexan. Reagensglasset forsynes med prop og rystes omhyggeligt. Derpå udsættes reagensglasset for en kraftig belysning (er Vorherre os venlig stemt, kan sollys bruges - ellers kan lyset fra en OH-projektor anvendes). Under belysningen rystes reagensglasset et par gange. Når bromfarven er forsvundet, skilles vand- og hexanfassen fra hinanden med en skilletragt.

Vandfasens surhedsgrad bestemmes med universalindikatorpapir og derpå tilsættes lidt sølvnitrat-opløsning.

Hexanfassen tilsættes ca. 5 mL 0,01 M NaOH-opløsning, der er farvet rød med en dråbe phenolphthalein. Ryst blandingen med jævne mellemrum i nogle minutter. Benyt igen skilletragten til at adskille den nye vandfase fra hexanfassen. Til vandfasen sættes sluttelig lidt sølvnitrat-opløsning.